

ចំណេះដឹងទូទៅ នៃវប្បធម៌ចិន

中国 文化 常识

(中柬对照)

总办公室

Deas Chinese Affairs Office of
Council

国家汉办 / 孔子学院总部
Hanban (Confucius Institute Headquarters)

高等教育出版社
HIGHER EDUCATION PRESS

ចំណេះដឹងទូទៅ នៃវប្បធម៌ចិន

中国文化常识

(中柬对照)

国务院侨务办公室

The Overseas Chinese Affairs Office of
the State Council

国家汉办/孔子学院总部
Hanban (Confucius Institute Headquarters)

高等教育出版社·北京
HIGHER EDUCATION PRESS BEIJING

本书的著作权由国家汉办 / 孔子学院总部享有。

រក្សាសិទ្ធិដោយ Hanban/ទីស្នាក់ការកណ្តាលនៃវិទ្យាស្ថាន ខុង ជឺ

图书在版编目 (CIP) 数据

中国文化常识 : 汉柬对照 / 国家汉办 / 孔子学院总部编著. -- 北京 : 高等教育出版社, 2015.1
ISBN 978-7-04-038683-7

I. ①中… II. ①国… III. ①汉语—对外汉语教学—语言读物②中华文化—基本知识—汉语、柬埔寨语 IV. ①H195.5 ②K203

中国版本图书馆CIP数据核字(2013)第259484号

出版发行 高等教育出版社
社 址 北京市西城区德外大街4号
邮政编码 100120
印 刷 北京信彩瑞禾印刷厂
开 本 787mm×1092mm 1/16
印 张 18.5
字 数 380千字
购书热线 010-58581118

咨询电话 400-810-0598
网 址 <http://www.hep.edu.cn>
<http://www.hep.com.cn>
网上订购 <http://www.landaco.com>
<http://www.landaco.com.cn>
版 次 2015年1月第1版
印 次 2015年1月第1次印刷
定 价 86.00元

本书如有缺页、倒页、脱页等质量问题, 请到所购图书销售部门联系调换
版权所有 侵权必究
物 料 号 38683-00

中国常识系列编委会

主 任 许 琳

副主任 夏建辉

编 委 张彤桦 顾 蕾

王锦红

顾 问 雷振刚 邱立国

周福成

前言

《中国文化常识》《中国历史常识》和《中国地理常识》是由中华人民共和国国务院侨务办公室组织编写，面向世界各国汉语学习者的普及型、口语化的文化辅助读物。2006年国家汉办/孔子学院总部组织国内外有关专家对该书内容进行了改编，并翻译成汉语与德语、法语、日语、韩语、俄语、泰语、西班牙语、阿拉伯语对照版本，出版发行后反响热烈，受到国外读者广泛欢迎，各国中国语言文化爱好者纷纷要求增译更多语种。此次增译工作包括汉语与意大利语、瑞典语、葡萄牙语、柬埔寨语、越南语、老挝语、缅甸语、印尼语、马来语、土耳其语、波斯语、波兰语、捷克语、斯洛伐克语、匈牙利语、罗马尼亚语、保加利亚语、塞尔维亚语、克罗地亚语、芬兰语、乌克兰语、荷兰语、豪萨语、印地语、希伯来语、挪威语、丹麦语、希腊语、蒙古语、尼泊尔语等30个语种的对照版本。

希望本系列读物成为您了解中国的窗口，成为您通向汉语世界的桥梁。

《中国文化常识》《中国历史常识》和《中国地理常识》在改编翻译过程中得到了海内外诸多专家、学者、教师和全球各大孔子学院的关心与支持，他们倾注了大量的精力，提出了许多中肯的建议，在此向他们表示诚挚的谢意。

由于时间所限，书中不免会有疏漏和不当之处，希望使用者和专家学者不吝赐正，以供今后修订时改正。

国家汉办/孔子学院总部

2011年6月

អារម្ភកថា

« ចំណេះដឹងទូទៅនៃវប្បធម៌ចិន » « ចំណេះដឹងទូទៅនៃប្រវត្តិសាស្ត្រចិន » និង « ចំណេះដឹងទូទៅនៃភូមិសាស្ត្រចិន »

គឺជាសៀវភៅជំនួយសម្រាប់អ្នកសិក្សាភាសាចិនមកពីបណ្តាប្រទេសក្នុងពិភពលោកដើម្បីស្វែងយល់ពីវប្បធម៌ចិន ។ សៀវភៅទាំងនេះមានខ្លឹមសារទូលំទូលាយនិងប្រើពាក្យពេចន៍ងាយយល់ ដែលត្រូវបានរៀបរៀងឡើងជាបន្តបន្ទាប់ក្រោមការចាត់ចែងពីការិយាល័យកិច្ចការអាល្លឺម៉ង់នៃក្រុមប្រឹក្សាកិច្ចការរដ្ឋសាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតចិន ។ នៅឆ្នាំ ២០០៦ Hanban/ទីស្នាក់ការកណ្តាលនៃវិទ្យាស្ថានខុងជឺបានចាត់ចែងអ្នកជំនាញពាក់ព័ន្ធក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើការកែសម្រួលខ្លឹមសារនៃសៀវភៅទាំងនេះ ហើយបកប្រែជាសៀវភៅដែលមានភាសាចិនផ្លូវផ្តង់និងភាសាអាល្លឺម៉ង់ បារាំង ជប៉ុន កូរ៉េខាងត្បូង រុស្ស៊ី ថៃ អេស្ប៉ាញ អាវ៉ាប់ ។ ក្រោយពេលបោះពុម្ព សៀវភៅទាំងនេះទទួលបានការស្វាគមន៍យ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់អ្នកអានក្រៅប្រទេស អ្នកស្នេហាវប្បធម៌ និងភាសាចិននៅប្រទេសនានាបាននាំគ្នាស្នើសុំបកប្រែជាភាសាកាន់តែច្រើន ។ ការបកប្រែលើកនេះបានបញ្ចូលបន្ថែមភាសាចំនួន ៣០ រួមមានភាសាអ៊ីតាលី ស៊ុយអែត ព័រទុយហ្គាល់ ខ្មែរ វៀតណាម ឡាវ មីយ៉ាន់ម៉ា ឥណ្ឌូណេស៊ី ម៉ាឡេស៊ី ទួតី ភីសៀន(Persian) ប៊ូឡូញ ឆេក ស្លូវ៉ាគី ហុងហ្គារី រូម៉ានី ប៊ុលហ្គារី ស៊ែរៀ(Serbia) ក្រូអាទី ហ្វាំងឡង់ អូស្ត្រី ហូឡង់ ហូសា(Hausa) ឥណ្ឌា ហេប្រូ(Hebrew) ន័រវែស ដាណឺម៉ាក ក្រិច ម៉ុងហ្គោលនិងនេប៉ាល់។ល។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា សៀវភៅទាំងនេះនឹងបានជាពន្លឺដល់លោកអ្នក ហើយក្លាយជាស្ពានចម្លងលោកអ្នកទៅកាន់ពិភពនៃភាសាចិនជាមិនខាន ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់និងគាំទ្រពីអ្នកជំនាញ បញ្ញវន្តនិងគ្រូបង្រៀនទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេសចិនដែលបានចំណាយកំលាំងនិងផ្តល់អនុសាសន៍ល្អៗនិងស្មោះត្រង់ជាច្រើនក្នុងការកែសម្រួលនិងបកប្រែសៀវភៅ « ចំណេះដឹងទូទៅនៃវប្បធម៌ចិន » « ចំណេះដឹងទូទៅនៃ ប្រវត្តិសាស្ត្រចិន » និង « ចំណេះដឹងទូទៅនៃភូមិសាស្ត្រចិន » ។

ដោយពេលវេលានិងសមត្ថភាពមានកំណត់ ការចន្លោះខ្វះខាតនិងភាពផ្គុំផ្គង់ពិតជាមិនអាចជៀសវាងបាន យើងខ្ញុំសង្ឃឹមថា អ្នកអានជាពិសេសអ្នកជំនាញពាក់ព័ន្ធនឹងជួយផ្តល់ជាគំនិតយោបល់ល្អៗសម្រាប់ធ្វើការកែសម្រួលលើកក្រោយៗទៀត ។

Hanban/ទីស្នាក់ការកណ្តាលនៃវិទ្យាស្ថានខុងជឺ

ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១

目录

មាតិកា

中国传统思想 ប្រពៃណីផ្នែកទស្សនៈចិន

概述 ការណែនាំ

孔子 ខុង ជឺ	2
“四书五经”与儒家思想 “សៀវភៅ៤ក្បាល គន្លឹះ៥ក្បាល” និង លទ្ធិខុងជឺ	4
老庄与道家思想 ឡៅជឺ ចងជឺ និង លទ្ធិតៅ	8
佛学思想 ទស្សនៈព្រះពុទ្ធសាសនា	10
	12

中国传统美德 ប្រពៃណីផ្នែកគុណធម៌

概述 ការណែនាំ

孝敬父母 កត្តល្អតាធម៌	16
尊老爱幼 គោរពមនុស្សចាស់ស្រឡាញ់ក្មេង	18
“岁寒三友” មិត្តល្អទាំងបីក្នុងរដូវរងា	20
诚实守信 ភាពស្មោះត្រង់និងការគោរពតាមពាក្យសច្ចៈ	22
尊师重教 គោរពគ្រូ និងទំនៀម	24
	26

中国古代文学 អក្សរសាស្ត្រចិនសម័យបុរាណ

概述 ការណែនាំ

远古神话 ទេវកថាបុរាណ	30
《诗经》 គន្លឹះកំណាព្យ	32
楚辞 ពាក្យ ល្អ	36
汉乐府 គន្លឹះភាពល្អ	40
南北朝民歌 ចំរៀងប្រដាប់យោធន៍ខាងជើងនិងភាគខាងត្បូង	44
唐诗 កំណាព្យចុង	46
宋词 ពាក្យ ស៊ីង	48
	52

元杂剧 ល្ខោនហ៊ី សម័យយាន	56
明清小说 ប្រលោមលោកសម័យរាជវង្សម៉េងនិងរាជវង្សឆេង	60
四大民间传说 រឿងព្រេងប្រជាប្រិយល្បីៗតាំងបួន	64

中国古代科技

បច្ចេកវិទ្យាវិទ្យាសាស្ត្រសម័យបុរាណរបស់ប្រទេសចិន

概述 ការណែនាំ	74
指南针 ត្រីវិស័យ	76
造纸术 បច្ចេកទេសធ្វើក្រដាស	78
印刷术 បច្ចេកទេសបោះពុម្ព	80
火药 វិសេវ	82
《甘石星经》 តន្ត្រីតារាសាស្ត្រ កានសី	84
张衡与地动仪 ចាងហ៊ីងនិងឧបករណ៍រញ្ជួយដី	86
祖冲之与圆周率 ជូនុងជីនិងវដ្តបរិមាត្ររង្វង់	88
纺织技术 បច្ចេកទេសតម្បាញ	90
日晷和铜壶滴漏 ឧបករណ៍ចំណាំពេលបុរាណនិងកំសៀវស្ពាន់ធ្លុះ	92
算盘和珠算 ក្បាច់គិតចំនួននិងវិធីរាប់គ្រាប់	96

中国传统艺术

សិល្បៈប្រពៃណីប្រទេសចិន

概述 ការណែនាំ	100
民乐 តន្ត្រីប្រជាប្រិយ	102
京剧 ហ៊ីប៉េកាំង	104
地方戏 ហ៊ីតំបន់	108
曲艺 សិល្បៈចំរៀង(ឈុយឌី)	112
围棋 អុកព័ទ្ធ	114
中国象棋 អុកចិន	116
汉字 អក្សរចិន	118
书法 អក្សរធ្នង់	120
篆刻 ចម្លាក់អក្សរ	122

中国文物 បេតិកភ័ណ្ឌចិន

概述 ការណែនាំ	130
甲骨文 អក្សរលើឆ្អឹងសត្វនិងស្លឹកអណ្តើក ជាតួរឹន	132
三星堆文化 វប្បធម៌គំនរផ្កាយបី សានស៊ីងឡាយ	134
后母戊方鼎 ខ្នះជ្រុងហ្វូវម្លូ	138
越王勾践剑 ព្រះខ័នស្តេច ក្វីជាន់ នគរយៀក	140
良渚美玉 ថ្មយក់ លាងជួរ	142
长信宫灯 ចង្កៀងរាជរាំង ឆាងស៊ីន	144
秦始皇陵兵马俑 ទ័ពមនុស្សទ័ពសេះដឹកជួរនៅជួរស្តេច លឺនស៊ីហង់	146
曾侯乙编钟 ជួងតន្ត្រី បឺងហ្វូវអ៊ី	150
金缕玉衣 ខោអាវយក់និងមាស	152
铜奔马 សេះបោលសិរីគួរ	154
永乐大钟 ជួងតន្ត្រីរាយជាតិចូ	156
古代钱币 បាក់កាក់បុរាណ	158
敦煌莫高窟 ល្អាងម៉ូកៅនៅទុនហង់	160

中国古代建筑 សំណង់បុរាណចិន

概述 ការណែនាំ	166
宫廷 រាជរាំង	168
寺庙 វត្តអារាម	172
园林 សួនឧទ្យាន	176
塔 ចេតិយ	180
桥梁 ស្ពាន	182

中国工艺美术 សិប្បកម្មនិងវិចិត្រសិល្បៈចិន

概述 ការណែនាំ	186
唐三彩 ពង្សឡែនថាងប៊ីពណ៌ (ថាងប៊ីពណ៌)	188
瓷器 ពង្សឡែន	190
景泰蓝 ជីងថាយឡាន (ពណ៌ខៀវជីងថាយ)	192
扇子 ទ្វីព	194
风筝 ខ្សែង	196
灯彩 ចង្អៀងចំរុះពណ៌	198
刺绣 ចាក់និន	200
丝绸 សូត្រ	202
蜡染和蓝印花布 ក្រណាត់ក្រមួន និងក្រណាត់ជាឱបផ្កា	204
剪纸 ក្រដាសកាត់	206
玉雕 យក់ឆ្មាក់	208
石狮 តោថ្ម	210
文房四宝 រតនៈវត្ថុទាំង៤ក្នុងបន្ទប់សិក្សា	212

中国民俗 ប្រពៃណីទំនៀមទម្លាប់ចិន

概述 ការណែនាំ	218
中国人的姓名 នាមនិងតោត្តនាមជនជាតិចិន	220
十二生肖 ឆ្នាំសត្វទាំង១២	224
小孩儿满月与抓周 ខួបមួយខែនិងខួបមួយឆ្នាំ	226
婚礼 ពិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍	228
四灵——古代吉祥的象征 សត្វទេពទាំង៤-និមិត្តរូបនៃសិរីមង្គលសម័យបុរាណ	230
吉祥图案 រូបភាពសិរីមង្គល	234
民间庙会 ពិធីតាំងពិពណ៌នៅវត្តអារាមរបស់ប្រជាជនចិន	236
舞狮 រាំតោ (ម៉ុងសាយ)	238

春节 បុណ្យចូលឆ្នាំចិន	240
元宵节 បុណ្យយានសារ ឬបុណ្យហែអ្នកតា	242
清明节 បុណ្យគេងមែង	244
端午节 បុណ្យសែននំចាំង ឬបុណ្យអ៊ុំទូក	246
中秋节 បុណ្យសែនលោកខែ	248
二十四节气 រដូវកាល(ជាឈ្មោះ)ទាំង២៤	250

中国人的生活

ជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ជនជាតិចិន

概述 ការណែនាំ	254
旗袍与中国传统服饰 រូបចិន(ឈ្មោះ) និងសំលៀកបំពាក់ប្រពៃណីចិន	256
中国饮食 ការហូបចុករបស់ជនជាតិចិន	260
中国茶 តែចិន	264
中国酒 ស្រាចិន	266
中国民居 លំនៅដ្ឋាននៃជនជាតិចិន	268
马车、轿子与布鞋 រទេះសេះ គ្រែស្នែង និងស្បែកជើងក្រណាត់	272
中医中药 ពេទ្យនិងថ្នាំចិនសៃ	274
针灸术与麻醉术 បច្ចេកទេសម្ពួលវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេសចាក់ថ្នាំស្លឹក	276
汉语·普通话·方言 ភាសាចិន ភាសាពុករើ និងគ្រាមភាសា	278

中国传统思想

ប្រពៃណីផ្នែកទស្សនៈចិន

概述

การนำเสนอ

中国人注重人与自然的和谐，在中国传统思想中，“天人合一”是一个著名的话题。中国传统思想更注重个人修养的提升，更关注“修身养性”；更为重视智慧的体悟而对逻辑推理不是特别在意。

可以说，中国有一套完整的影响了中国几千年的思想体系，而这套体系最重要的组成部分就是孔子、孟子开创的儒家思想和老子、庄子开创的道家思想以及佛学思想。其中，对中国影响最大、最深远的是儒家思想。

ការណែនាំ

ជនជាតិចិនចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងទៅលើការចុះសម្រុងគ្នារវាងមនុស្សនិងធម្មជាតិ ។ ក្នុងប្រពៃណីផ្នែក ទស្សនៈចិនពាក្យថា “មេឃនិងមនុស្សគឺតែមួយ” គឺជាប្រធានបទដ៏ល្បីមួយ ។ ទស្សនៈនេះយកចិត្តទុកដាក់ជាខ្លាំងដល់ការលើកកម្ពស់សុចរិតរបស់មនុស្សដោយខ្លួនឯងនិងផ្ដោតអារម្មណ៍ខ្លាំងលើការ “ធ្វើខ្លួនឯងឱ្យមានអាកប្បកិរិយាល្អ” ហើយកាន់តែឱ្យតំលៃខ្ពស់ទៅលើប្រាជ្ញានិងការយល់ដឹង ប៉ុន្តែគេមិនសូវជាចាប់អារម្មណ៍ប៉ុន្មានទេចំពោះវិចារណកិច្ចគតិវិជ្ជា ។

អាចនិយាយបានថា រាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយប្រទេសចិនមានប្រព័ន្ធទស្សនៈដ៏ឥតខ្ចោះមួយដែលមានឥទ្ធិពលលើប្រទេសចិននិងប្រជាជនចិន ។ ធាតុផ្សំដ៏សំខាន់នៃប្រព័ន្ធទស្សនៈនេះមាន ខុងជឺ មីងជឺ ដែលជាអ្នកបង្កើតលទ្ធិខុងជឺ និងឡៅជឺ ចងជឺ ដែលជាអ្នកបង្កើតលទ្ធិតៅ ព្រមទាំងមានលទ្ធិពុទ្ធសាសនាផងដែរ ។ ក្នុងនោះលទ្ធិដែលមានឥទ្ធិពលខ្លាំងនិងជ្រាលជ្រៅបំផុតលើប្រទេសចិនគឺលទ្ធិខុងជឺ ។

禪

1	2
	3

1. 老子
ឡៅជឺ
2. 庄子
ចងជឺ
3. 汉字 “禅”
អក្សរចិន ឆាន (禅)

孔子

24 画

孔子（公元前551—公元前479），名丘，字仲尼，鲁国人。中国春秋末期伟大的思想家和教育家，儒家学派的创始人。

孔子的远祖是宋国的贵族，殷王室的后裔。在孔子很小的时候，他的父亲就去世了，以后孔子的家境逐渐衰落。虽然孔子年轻的时候很贫困，但是他立志学习，他曾经说过：“三人行，必有我师焉。”后来，他开始授徒讲学，他一共教授了3 000多个学生，其中不乏贫困家庭的孩子，改变了以往只有贵族子女才有资格上学的传统。孔子晚年还编订上古书籍，保存了很多古代的文献，我们现在看到的《诗经》《尚书》《周易》等等都经过他的编订。

孔子的很多思想即使在今

天看来也很有价值。比如，孔子丰富了“仁”的内涵，他认为要做到“仁”，就要关爱别人，“己所不欲，勿施于人”；他还认为，“君子和而不同”，也就是说，在处理人际关系上要承认人与人之间的差异，不要用单一的标准来衡量对方，这样才能够达到社会的和谐与稳定；他在教育上还主张用启发的方法促使学生独立思考，在学习书本知识的同时还要有自己独立的见解等等。

孔子的言行被他的弟子们收集在《论语》一书中，孔子的思想也被后人吸收和发扬光大，成为中国传统思想的最主要的组成部分，并逐渐传播到周边国家，形成了影响范围很广的儒家文化圈。

孔子是属于中国的，他在中国家喻户晓，绝大多数中国人的思想都或多或少地受到他的学说的影响；孔子也是属于世界的，联合国教科文组织曾将他列为世界十大文化名人之一。

1	2
	3

1、2. 孔子
ខុង ជី

3. 孔庙供奉的孔子

វិហារខុងជី សំរាប់គោរពបូជា ខុង ជី

ខុង ធី

ខុងធី (ឆ្នាំ៥៥១-ឆ្នាំ៤៧៩មុនគ.ស) ឈ្មោះ ឈឺវ (ហៅ ជុងឌី) ជាជនជាតិល្អ ។ គាត់ គឺជាទស្សនវិទូនិងជាអ្នកគរុកោសល្យដ៏អស្ចារ្យមួយរូបនាចុងសម័យឈុនឈឺវ នៃប្រទេសចិនហើយគាត់ក៏ជាអ្នកបង្កើតលទ្ធិខុងធីផងដែរ ។

ខុងធីមានជូនតាជាអំបូរអភិជននៃប្រទេសស៊ុង ដែលជាមនុស្សជំនាន់ក្រោយរបស់ ស្តេចឆីន ។ កាលពីនៅតូច ឪពុករបស់ខុងធីបានលាចាកលោកទៅហើយក្រោយ មកស្ថានភាពគ្រួសាររបស់គាត់ក៏ធ្លាក់ក្នុងសភាពក្រខ្វះបន្តិចម្តងៗ ។ ទោះបីជា កាលពីនៅក្មេងគ្រួសារខុងធីក្រីក្រយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏គាត់បានប្តេជ្ញាខិតខំរៀនសូត្រ ដែរ ។ គាត់ធ្លាប់និយាយថា “ក្នុងចំណោមមនុស្សដើរដីនាក់ ប្រាកដជាមានម្នាក់ជាត្រូវខ្ញុំ” ។ ក្រោយមកគាត់ចាប់ផ្តើម ទទួលបង្រៀនសិស្ស ។ គាត់បង្រៀនកូនសិស្សសរុបទាំងអស់ ជាង ៣០០០ នាក់ ក្នុងនោះក៏មានកូនអ្នកក្រទៅចូល រៀនដែរ ។ គាត់បានកែប្រែទំលាប់ចាស់ដែល ថា មានតែកូនអ្នកមានទេទើបមានលក្ខណៈ សម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់អាចចូលរៀនបាន ។ ក្នុង វិធីចាស់ ខុងធីបានចងក្រងសៀវភៅជាច្រើន ដែលរក្សាទុកបានជាឯកសារសម័យបុរាណដូច ដែលយើងបានឃើញក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន ដូចជា “គម្ពីរធម៌កំណាព្យ” “គម្ពីរសាងស្ល” និង “គម្ពីរច្បាប់” ជាដើម ។

